

CERKVENI glasbenik

Revija za cerkveno glasbo

3

Letnik 118, leto 2025

Franc Černelič | Emil Komel | Zborovodja | Talenti | Oratorij | Palestrina | Orgelski izvedenec
Gregorijanski koral | Organografija | Glasbenik katehet? | Šolske in cerkvene orgle | Jubilej 2025

Izobraževanje za *orgelskega* izvedenca

V Združenju orgelskih izvedencev Nemčije (Vereinigung der Orgelsachverständigen Deutschlands – VOD) se že nekaj desetletij združujejo strokovnjaki, ki se ukvarjajo z vsemi vidiki orgelske kulture, od gradnje orgel do njihove zaščite in restavriranja. Združenje, ki je bilo ustanovljeno leta 1971, ima danes ključno vlogo pri zagotavljanju izobraževanja in usposabljanja za strokovnjake, odgovorne za ohranjanje in delno razvoj orgelske kulture v Nemčiji. Tako ni le platforma za izmenjavo znanja, temveč tudi prostor, kjer se oblikujejo smernice za prihodnost.

Usposabljanje in izobraževanje orgelskih izvedencev je pravzaprav temeljna naloga združenja, ki se ponaša z bogato ponudbo tečajev. Ti med drugim pokrivajo gradnjo, ohranjanje in zaščito zgodovinskih orgel. Izobraževalni program/i, ki jih združenje ponuja, so edinstveni v svoji obsežnosti in strokovnosti, saj omogočajo poglobljeno razumevanje tako tehničnih kot estetskih vidikov orgelske glasbe. V sodelovanju z različnimi institucijami, kot je Visoka šola za cerkveno glasbo v Heidelbergu, združenje skrbi za kakovostno izobraževanje, ki je priznано tudi v okviru akademskih študijskih programov.

Luka Posavec med predavanjem »Od tehnike do intonacije« na Dnevu orgel na Akademiji za glasbo maja 2025. Foto Jurij Dobravec.

Vereinigung der Orgelsachverständigen Deutschlands

V letih 2019 in 2021 sem se tudi sam udeležil obsežnega tečaja za orgelskega izvedenca. Tečaj je običajno predviden za izvedbo v razmeroma kratkem časovnem obdobju, običajno v pol leta, vendar je zaradi svetovne pandemije covid-19 prišlo do zamika vseh predvidenih terminov. Tečaj je bil tako razdeljen v več faz, ki so obsegale različna področja orgelske umetnosti, gradnje in ohranjanja, z možnostjo dodatnega izobraževanja za vse udeležence, od začetnikov do že zaposlenih. Za boljšo predstavo dodajam podrobnejši opis samega tečaja, ki sem ga obiskoval.

Tečaj 1 (16.–20. september 2019, Visoka šola za cerkveno glasbo Heidelberg)

Prvi del izobraževanja je bil osredotočen na literaturo, zgodovino in estetiko orgel in je vključeval tudi ekskurzijo, ki je omogočila praktičen vpogled v estetiko in delovanje različnih tipov orgel.

Tečaj 2 (21.–25. oktober 2019, Visoka šola za cerkveno glasbo Heidelberg)

Drugi tečaj je bil tehnično usmerjen, saj se je ukvarjal s konstrukcijo orgel. Učili smo se o mehaniki, pnevmatiki in elektriki ter o tem, kako različni deli orgel vplivajo na njihovo zasnovo in trajnost. Poleg tega je bil poudarek na intonaciji labialnih in jezičniških piščali ter menzuriranju in rokovanju s piščalmi med obnovo. Pomembno poglavje je bilo disponiranje orgel, tako večjih kot manjših instrumentov, kar je vključevalo izračun in odločanje o postavitvi piščali v orgelskem pedalu ter manualih. Teoretično in praktično smo se spoznali tudi z osnovami obnove orgel.

Tečaj 3 (17.–21. februar 2020, Visoka šola za cerkveno glasbo Heidelberg)

Tretji del izobraževanja se je dotaknil bolj pravnih in konservatorskih vidikov. Osnove prava kulturne dediščine in varstva kulturnih spomenikov so bile osrednja tema, skupaj z osnovami preventivne konservacije. Naučili smo se, kako meriti klimo v prostoru, izvajati kontrolo plesni in zagotavljati zaščito orgel pred poškodbami. Drugi del tega tečaja je bil osredotočen na vodenje projektov, vključno z muzikološkim delom ter branjem zgodovinskih dokumentov. Pridobili smo osnovno znanje o bibliotekarstvu in dokumentiranju orgel, kar je pomembno za vodenje in ohranjanje dokumentacije o gradnji in obnovi orgel.

Tečaj 4a (6.–8. april 2021, online)

Četrti del izobraževanja je bil osredotočen na fiziologijo in psihologijo sluha ter posledično na različne sisteme uglasitve orgel. Teoretično smo se bolj podrobno seznanili tudi z elektronskimi sistemi v orglah, ki so v današnjem času zelo pomembni. Prav tako smo dobili dober vpogled na vlogo izvedenca za orgle v preteklosti in danes ter njegove zadolžitve, ki med drugim vključujejo izdelavo poročil o stanju in predaji orgel, kot tudi pripravo razpisne dokumentacije za projekte obnove ali izgradnje novih orgel.

Tečaj 4b (4.–5. november 2021, Oscar Walkerjeva šola v Ludwigsburgu)

Zadnji del izobraževanja je potekal na Oscar Walkerjevi šoli v Ludwigsburgu, kjer smo opravili praktični del usposabljanja. Vsak slušatelj je izdelal kovinsko in leseno piščal, jo predintoniral, intoniral in ugasil. Prav tako se je vsak udeleženec praktično preizkusil v uglaševanju manjših učnih orgel v različnih sistemih temperiranja brez pomoči elektronskega uglaševalnika. Praktično smo tako preizkusili različne tehnike in postopke ter se seznanili z izzivi, s katerimi se srečujejo orglarski mojstri pri obnovi in gradnji orgel. Na koncu izobraževanja je sledil tudi obsežen pisni strokovni izpit.

Koristna gradiva in več informacij v nemščini na naslovu <https://www.orglexperte.de/>

Martin Kares je vodil VOD od 1991 do 2010 in 2022 do 2023. Leta 2011 je strokovno ocenil več orgel v Sloveniji, med drugim na Bledu. Foto Jurij Dobravec.

Izobraževanje za orgelskega izvedenca, kot ga ponuja Združenje za orgelske izvedence Nemčije, je – kljub svojim pomanjkljivostim – še vedno edino celostno izobraževanje tega tipa v Evropi. Na tem mestu želim izpostaviti, da Slovenija še vedno nima ustreznega urejenega izobraževanja za organiste kot tudi orglarje, kar pomeni, da se pogosto znajdemo brez ustreznega znanja in podpore pri svojih odločitvah. Zavedati se je treba, da se znanje nahaja na terenu in je vidno v samih instrumentih, v knjigah pa je velikokrat pomanjkljivo ali celo napačno navedeno. Ta pomanjkljivost ima dolgoročne posledice za razumevanje, ohranjanje orgelske dediščine in razvoj orgelske kulture v Sloveniji.

Zvočna estetika, ki vključuje tako instrumente kot samo estetsko znanje o literaturi, je v naši kulturi šele na začetku razvoja. Zato je nujno spodbujati izobraževanje na tem področju. To znanje je ključno za razumevanje naše lastne preteklosti, kot tudi njenega vpliva na sedanje razmišljanje in izboljšanje orgelske kulture v Sloveniji. S povezovanjem tehničnih in umetniških sposobnosti bomo zagotovili, da bo slovenska orgelska kultura ohranjala svoj pomen tudi v prihodnosti. *f*